

ارائه مدل پارادایمی بهره‌گیری از مکتب شهید حاج قاسم سلیمانی در طراحی و تدوین کتب دین و زندگی مقاطع متوسطه

جواد روهینا^۱ | آناهیتا بحرینی زاده^۲ | ویدا اندیشمند^۳ | امان الله سلطانی^۴

۳۱

سال پانزدهم
بهار و تابستان ۱۴۰۴

مقاله پژوهشی

تاریخ دریافت:

۱۴۰۲/۰۸/۰۱

تاریخ پذیرش:

۱۴۰۳/۰۲/۰۹

صص: ۱-۲۷

شاپا چاپ: ۶۳۲۸-۲۵۳۸
الکترونیکی: ۱۶۵۵-۲۷۱۷

چکیده

هدف از تحقیق حاضر، ارائه مدل پارادایمی بهره‌گیری از مکتب شهید حاج قاسم سلیمانی در طراحی و تدوین کتب دین و زندگی مقاطع متوسطه بود. روش تحقیق حاضر، با رویکرد کیفی به روش داده بنیاد (مدل ساختاریافته اشتراوس و کوربین) است که از نظر هدف کاربردی و از نظر جمع‌آوری اطلاعات به صورت میدانی انجام گرفت. جامعه آماری تحقیق حاضر، شامل خبرگان آشنا با ابعاد و مؤلفه‌ها و معیارهای مکتب شهید حاج قاسم سلیمانی در طراحی کتب است که شامل اساتید دانشگاهی (حداقل دو پژوهش در زمینه موضوع پژوهش) و سایر پژوهشگران فعال در حوزه مکتب شهید حاج قاسم سلیمانی است که به روش نمونه‌گیری هدفمند یا نظری انتخاب شده‌اند (۲۰ نفر). ابزار تحقیق، مصاحبه نیمه ساختاری بود که تا مرحله اشباع نظری ادامه یافت. برای روایی و پایایی تحقیق، از روش مقبولیت، انتقال‌پذیری و تأییدپذیری استفاده شد. تجزیه و تحلیل داده‌ها جهت کدگذاری باز، محوری و گزینشی از رویکرد کیفی نظریه زمینه‌ای استفاده شد و با تحلیل مصاحبه‌ها، کدگذاری باز انجام گرفت. بر اساس کدهای باز شناسایی شده، کدهای محوری شکل گرفتند و به کمک کدگذاری انتخابی مدل نظری توسعه پیدا کرد، سپس مدل پارادایمی با نظر خبرگان مورد تأیید قرار گرفت. ۱۳۶ کد در قالب ۲۱ مقوله و ۶ بعد اصلی مدل پارادایمی شناسایی شد. در راستای نتایج پژوهش حاضر، الگوسازی از مکتب مهم و شایسته حاج قاسم سلیمانی می‌تواند زمینه بهبود ویژگی‌های انقلابی و فرهنگ ایرانی-اسلامی را در دانش‌آموزان توسعه دهد.

کلیدواژه‌ها

مکتب شهید سلیمانی، کتاب دین و زندگی، مقطع متوسطه، کتاب درسی.

۱. دانشجوی دکتری علوم تربیتی و فلسفه تعلیم و تربیت اسلامی، واحد کرمان، دانشگاه آزاد اسلامی، کرمان، ایران.

۲. نویسنده مسئول: استادیار گروه علوم تربیتی روانشناسی، واحد کرمان، دانشگاه آزاد اسلامی، کرمان، ایران

Email: anahitabahriynizadeh@gmail.com

۳. استادیار گروه علوم تربیتی روانشناسی، واحد کرمان، دانشگاه آزاد اسلامی، کرمان، ایران.

۴. استادیار گروه علوم تربیتی روانشناسی، واحد کرمان، دانشگاه آزاد اسلامی، کرمان، ایران.

مقدمه

کتاب‌های درسی، یکی از مهم‌ترین منابع یادگیری در نظام‌های آموزشی هستند و مواد اصلی برنامه درسی مدارس را تشکیل می‌دهند. پژوهش پیرامون تحلیل کتاب‌های درسی نیز تلاش ارزنده‌ای است، زیرا معلمان و دانش‌آموزان زیادی از آن بهره می‌برند و این مطالعات در طراحی فرصت‌های مناسب برای یادگیری دانش‌آموزان تأثیرگذار است؛ همچنین مطالعه و بررسی کتاب‌های درسی می‌تواند ارتباط بین برخی از مشکلات یادگیری دانش‌آموزان با برنامه درسی را آشکار نماید و کمک کند که مفاهیم برنامه درسی به شکل مناسبی در کتاب‌های درسی گنجانده شوند (دهقان و حسن‌خانی، ۱۳۹۲). کتاب درسی در ایران یکی از مهم‌ترین نقش‌ها را در برنامه درسی نظام آموزش و پرورش ایفا می‌نماید. به عبارت دیگر، در ایران بیشتر فعالیت‌های آموزشی در چارچوب کتاب درسی صورت می‌گیرد و بیشترین فعالیت‌ها و تجربه‌های آموزشی دانش‌آموز و معلم بر محور آن سازماندهی می‌شود (عریضی و عابدی، ۱۳۸۲). تدوین، اصلاح و تغییر کتب درسی از نیازهای مبرم نظام آموزشی هر کشوری است که از این طریق بتوان به تدوین و طرح محتوای کتب جدیدی دست یافت و دانش‌آموزان را با سیر پیشرفت جهانی و کشوری، همگام ساخت تا از این طریق مطابق نیاز اجتماعی فراگیران، موضوعات درسی سازگار شوند (آشتون، ۲۰۱۲).

امروزه در اغلب نظام‌های آموزشی، کتاب درسی وسیله اصلی تعلیم و تربیت است و معلم و دانش‌آموزان در فعالیت‌های یاددهی یادگیری به کتاب تکیه و وابستگی دارند. هرچه محتوای کتاب‌های درسی در فراهم کردن بستر مناسب برای پرورش عقلانیت پربارتر باشد، از سویی، به آفرینش انسان‌هایی توانا، نوزا و نوآور کمک شایانی خواهد کرد و از سوی دیگر به حفظ استقلال، رشد و شکوفایی جامعه کمک مؤثری می‌کند. نظام آموزش و پرورش ایران متمرکز و برنامه، کتاب و معلم، محورهای اساسی آموزش و یادگیری‌اند و با توجه به آن که در بسیاری از موارد، کتاب درسی تنها رسانه‌ی آموزشی است که در اختیار معلم قرار دارد و فرآیند تدریس و یادگیری تنها با اتکا به محتوای برنامه‌ی درسی، انواع ارزشیابی‌های تحصیلی، آزمون‌ها و گزینش‌های متعدد بر مبنای محتوای کتاب‌های درسی صورت می‌پذیرد، کتاب به منزله برنامه‌ی آموزشی جای برسی فراوان دارد (شفیعی نژاد، ۱۳۸۹).

یکی از کتاب‌های مهم در مدارس کشور، کتب دین و زندگی است تا از طریق آن مفاهیم اخلاقی، انسانی و اسلامی به دانش‌آموزان آموزش داده شود و برای دستیابی به این مهم، دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتاب‌های درسی، گروه تعلیمات دینی و قرآن، مبادرت به تدوین کتاب «**دین و زندگی**» و «کتاب کار» آن کرده است (سهیلی و همکاران، ۱۳۹۶). در این راستا یکی از مسائل اساسی زندگی انسان، مسئله‌ی تعلیم و تربیت دینی است و همچنان بر استفاده از نظام رسمی آموزش و پرورش برای آموزش اهداف والای تربیت دینی تأکید می‌شود اما هدف از آموزش معارف دینی صرفاً انتقال دانش نیست بلکه در کنار این مسئله (انتقال دانش) رشد باور و اعتقاد دانش‌آموزان هم مراد است (رضایی، ۱۳۸۵). البته، شورای عالی آموزش و پرورش انتظار دارد که دانش‌آموزان هر مقطع تحصیلی در پایان آن مقطع، به اهداف مصوب برسند؛ اما رفتارهای دانش‌آموختگان هر مقطع نشانگر این است که بخش عمده‌ای از اهداف در حوزه مسائل اخلاقی و فرهنگی تحقق پیدا نکرده است. چراکه آنچه غالباً در مدارس از کتاب‌های درسی به‌ویژه درس دینی انتظار می‌رود، در همان سطوح اولیه یعنی دانستن و حفظ کردن متوقف می‌شود و به سطوح عمیق‌تر یعنی فهمیدن، به کار بستن و ارزشیابی ارتقا نمی‌یابد. چه‌بسا در آموزش‌های دینی انبوهی از مطالب صرفاً نظری به دانش‌آموزان ارائه می‌شود، درحالی‌که اگر تربیت دینی بتواند از نظر محتوا، اجرا و روش‌ها با نیازهای جدید کودکان منطبق شود، گام مؤثری برای جذب نسل جوان به دین و دین‌داری برداشته خواهد شد (شفیعی نژاد، ۱۳۸۹).

همان‌گونه که اشاره شد آموزش دینی ناظر به انتقال معارف دینی است و نتیجه آن استقرار یک نظام معرفتی در ذهن کسی است که برنامه درسی تربیت دینی برای او شکل گرفته است. برنامه درسی، اهدافی را برای انواع تربیت فراهم ساخته و خطوط راهنما را برای دستیابی به آن فراهم می‌سازد (زارع عبداللهی، ۱۳۹۵). با این حال علمای تعلیم و تربیت بر این باورند که میزان اعتقاد به دین و ثبات و قوام آن در بزرگسالی، به میزان کارآمدی آموزش‌های دینی در دوران کودکی بستگی دارد. اعتقاد به این موضوع، این انتظار را به وجود می‌آورد که نسل نو جامعه‌ی اسلامی ما از اعتقادات راسخ‌تری برخوردار باشند، اما شواهد مبین افزایش درجه‌ی آسیب‌پذیری دینی و مذهبی در نسل جوان جامعه است (زایرپور تمبکی، ۱۳۹۵). به نظر می‌رسد که عدم ارائه الگوی مناسب و ملموس در این حوزه و پرداختن صرف به مسائل انتزاعی باعث کاهش اثربخشی این کتاب شده

است و لذا تلاش در جهت معرفی الگوهای مناسب و شایسته برای دانش آموزان در زمان انتقال مفاهیم درسی می‌تواند زمینه بهبود فرایند انتقال مفاهیم و درک آن را فراهم آورد. در این راستا و ازجمله الگوهای شایسته و قابل احترام، سپهبد شهید حاج قاسم سلیمانی است. مجموع سال‌ها مجاهدت خالصانه و رفتارهای فرهنگی و سیاسی شهید سپهبد قاسم سلیمانی آن قدر بزرگ و عظیم بوده که این روزها به حق باید از آن به عنوان مکتب انسانی نام برد و به تبیین آن پرداخت. در این میان یکی از ابعاد مهم رفتاری سپهبد سلیمانی سیره اخلاقی این شهید بزرگوار است. نحوه رفتار و تعامل سردار سلیمانی با افراد و اخلاق فردی و عاطفی سردار سلیمانی ازجمله خصوصیات ملموس و غیرقابل انکار است. اخلاق کریمانه همراه با محبت و مهربانی ایشان با افراد مختلف اعم از سیاسی و غیرسیاسی مسئله‌ای متواتر در بیان نوع خلق و خوی ایشان است.

درعین حال او در جنگ‌ها علاوه بر هدایت مقاطع مختلف عملیاتی، از طریق استقرار در قرارگاه‌ها، در نهایت شجاعت و بی‌باکی در خط مقدم حضور می‌یافت. او عاری از هرگونه ترسی در مواجهه با دشمنان در معرکه‌ها و میدان‌ها نبرد بود. او این جملات امیر مؤمنان حضرت علی (ع) را با همه وجود دنبال می‌نمود که فرمود: (تَرمَلُ الجبال ولا تَزل، عض علی ناصبک، اعرالله جمجمتک، ارم بصرک اقصی القوم و غض بصرک واعلم ان النصر من عندالله سبحانه) اگر کوه‌ها متزلزل شود تو تکان مخور، دندان‌هایت را به هم بفشار و جمجمه خود را به خدا عاریت ده، قدم‌هایت را بر زمین می‌خکوب کن و نگاهی به آخر لشکر دشمنان باشد، چشم‌ت را فرومگیر (مرعوب نفرات و تجهیزات دشمن مشو) و بدان که نصرت و پیروزی از سوی خداوند سبحان است. همانا که سردار سلیمانی این چنین بود. او در میانه میدان نبرد حضور می‌یافت و شجاعانه می‌جنگید. این چنین حضوری نتیجه‌ای بس مؤثر داشت و باعث می‌گردید که انگیزه و توان تحرک نیروی رزم مضاعف گردد. فرماندهی و رشادت بی‌نظیر او موجب گردید که پس از دریافت چند نشان فتح، برای اولین بار نشان ذوالفقار را که بالاترین نشان نظامی کشور است از سوی فرماندهی معظم کل قوا دریافت نماید. او به شدت از ریا و خودنمایی پرهیز می‌کرد. ظاهر و باطن او یکی بود، آن گونه می‌نمود که بود. ظاهر بی‌آلایش و مؤمنانه او خبر از باطن صاف و پالوده‌اش می‌داد، مصداق آیه شریفه سِیَمَاهُمْ فِی وُجُوهِهِمْ مِنْ أَثَرِ السُّجُودِ بود، در طریق اخلاص ثابت قدم بود. هیچ‌گاه به دنبال مطرح نمودن خود نبود و آن چنان به غنای درون رسیده بود که مستغنی از ذره‌ای جلوه‌گیری بیرونی شده بود. مصداق

بارز یک انسان خوش خو و خوش رو بود و لبخند ملیح و دل‌نشینش، جذابیت چهره‌اش را دوچندان می‌کرد. با مغناطیس اخلاق نیکوی خویش، دل‌های انسان‌های بی‌شماری را به‌سوی خود جلب نمود بود. در مقابل آحاد مردم متواضع و فروتن بود و مصداق بارز آیه ۲۹ سوره فتح قرآن بود که می‌فرماید، محمد رسول‌الله والذین معه اشداء علی الکفار رحما بینهم. وی مصداق این جمله امیر مؤمنان (ع) بود که (حملو ابصارهم علی اسیافهم) جنگاوران متقی از روی بصیرت شمشیر می‌زنند و عمیقاً به این آیه باور داشت که وللاخر خیر لک من الدنیا (امینی و همکاران، ۱۳۹۹).

باین‌حال، حجازی و همکاران (۱۴۰۰) در پژوهشی با عنوان تطبیق نظریه کاریزماتیک وبر با شخصیت شهید سید اسدالله مدنی و شهید قاسم سلیمانی اظهار کردند که این شهیدان معتقد به باورهای مذهبی، انقلابی و ملزم به رعایت امر ولی فقیه زمان خویش بودند و با تمام وجود در خدمت انقلاب حضور داشتند و به یک مکتب برای انقلاب اسلامی تبدیل شدند. هم‌چنین آن‌ها جایگاه غیرقابل وصفی در میان طرفداران و پیروان خویش یافتند. هیچ‌کدام درصدد گسترش عقیده‌ای منسوخ در جامعه نبودند. هم‌چنین عدم حضور آن‌ها منجر به سقوط حکومت نگردید، بلکه باعث تثبیت هرچه بیشتر آن شد. خانی و همکاران (۱۳۹۹) در پژوهشی با عنوان بازشناسی مؤلفه‌های مکتب شهید سلیمانی مبتنی بر بیانات امام خامنه‌ای مدظله‌العالی انجام دادند. این پژوهشگران ویژگی‌های شهید، اقدامات شهید، برکات این شهادت عظیم، وظیفه مردم، ایام‌الله و نهاد انسانی نیروی قدس را به‌عنوان مؤلفه‌های مکتب شهید سلیمانی در نگاه رهبر معظم انقلاب اسلامی معرفی کردند. زارعی و همکاران (۱۳۹۹) نیز بیان می‌دارند که مفهوم ولایت به‌عنوان جنبه بارز انسانی حاکم بر اعمال سردار، تعامل او با نخبگان و مردم عامی را چنان سمت‌وسو داده است که وی، کار کردن برای مردم را وسیله قرب الی الله می‌داند. او دارای نگرش مثبت به دیگران بوده و از این‌رو شناخت و احترام به شخصیت دیگران را در سرلوحه تعاملات خود داشته است. درک موقعیت فرد مخاطب خارجی و داخلی و ارزش اندیشه مخاطب، جهت ارتقای درک یکسان با ایشان از خصیصه‌های برجسته او و نهایتاً مکتب منسوب به اوست. این مقاله اشاره می‌کند که سه جریان ارتباطی مهم در تشریح جنبه‌های انسانی مکتب شهید سلیمانی قابل مشاهده است: جریان تعاملات اجتماعی (در تعامل بین انسان ذی‌حق و انسان صاحب کرامت)، جریان عبودیت (در تعامل بین انسان ذی‌حق و انسان به‌مثابه خلیفه‌الله) و جریان هدایت (در تعامل بین وجه خلیفه‌اللهی انسان و وجه صاحب کرامت بودن او).

با این حال و به‌طور کلی، بهره‌گیری از اوصاف و صفات سپهبد قاسم سلیمانی برای تربیت اخلاقی و آموزش مفاهیم انسانی و دینی می‌تواند هم به شناخت بیشتر دانش آموزان از این فرد بزرگ و مکتب زنده او کمک کند و هم باعث شود تا دانش آموزان مفاهیم درسی در حوزه دین و اخلاق را در الگویی شایسته و قابل‌لمس تبیین و درک کنند. لذا با توجه به لزوم ایجاد تغییرات کاربردی و مناسب در کتب دین و زندگی و همچون لزوم معرفی و بهره‌گیری شایسته مکتب شهید حاج قاسم سلیمانی برای دانش آموزان، هدف از انجام این پژوهش، ارائه مدل بهره‌گیری از مکتب تربیتی شهید حاج قاسم سلیمانی در طراحی کتب دین و زندگی دوره دوم متوسطه است.

روش‌شناسی

رویکرد تحقیق حاضر از نوع کیفی است که با روش گرنند تئوری^۱ انجام شده است. روش گرنند تئوری معمولاً به سه شیوه سامانمند، نوحاسته و سازگارا (ساخت‌گرایانه) اجرا می‌شود. در تحقیق حاضر از روش سامانمند که به استراوس و کوربین^۲ نسبت داده می‌شود، برای تجزیه و تحلیل داده‌ها استفاده شده است. این روش دارای ۶ بعد اصلی است: شرایط علی، پدیده اصلی، راهبردها، شرایط زمینه‌ای، شرایط مداخله‌گر، راهبردها و پیامدها. روش سامانمند خود دارای سه مرحله اصلی کدگذاری باز، کدگذاری محوری و کدگذاری انتخابی است. جامعه آماری این پژوهش شامل خبرگان آشنا با ابعاد و مؤلفه‌ها و معیارهای مکتب شهید حاج قاسم سلیمانی در طراحی کتب است که شامل اساتید دانشگاهی (حداقل دو پژوهش در زمینه موضوع پژوهش) و سایر پژوهشگران فعال در حوزه مکتب شهید حاج قاسم سلیمانی است که به روش نمونه‌گیری هدفمند یا نظری انتخاب شده‌اند. لیست تقریبی از جامعه آماری تهیه شد که شامل ۳۵ نفر بودند. سپس با آن‌ها مکاتباتی صورت گرفت و از این تعداد، ۲۶ نفر اعلام آمادگی نمودند. سپس به ترتیب لیست، با آن‌ها مصاحبه انجام شد. مصاحبه‌ها در برخی موارد به صورت حضوری و در سایر موارد از طریق ارسال ایمیل، در واتساپ و یا تلگرام و برخی نیز به صورت تلفنی انجام شد. مصاحبه‌ها تا رسیدن به اشباع نظری ادامه یافت (۲۰ مصاحبه).

۱. Grounded Theory

۲. Strauss & Corbin

برای بررسی روایی، یافته‌های پژوهش برای مشارکت‌کنندگان ارائه و نقطه نظرات آن‌ها اعمال شده است. همچنین در این پژوهش از روش توافق درون موضوعی برای محاسبه پایایی مصاحبه‌های انجام گرفته شده استفاده شده است. برای محاسبه پایایی مصاحبه با روش توافق درون موضوعی دو کدگذار (ارزیاب)، از یک دانشجوی مقطع دکتری مدیریت آموزشی درخواست شد تا به عنوان همکار پژوهش (کدگذار) در پژوهش مشارکت کند؛ آموزش‌ها و فن‌های لازم جهت کدگذاری مصاحبه‌ها به ایشان انتقال داده شد. در هر کدام از مصاحبه‌ها، کدهایی که در نظر دو نفر هم مشابه هستند با عنوان «توافق» و کدهای غیرمشابه با عنوان «عدم توافق» مشخص می‌شوند. سپس محقق به همراه این همکار پژوهش، تعداد سه مصاحبه را کدگذاری کرده و درصد توافق درون موضوعی که به عنوان شاخص پایایی تحلیل به کار می‌رود محاسبه شد. نتایج حاصل از این کدگذاری‌ها در جدول زیر آمده است:

جدول ۱: محاسبه پایایی بین دو کدگذار

ردیف	عنوان مصاحبه	تعداد کل کدها	تعداد توافقات	تعداد عدم توافقات	پایایی بین دو کدگذار (درصد)
۱	مصاحبه‌شونده ۲	۳۸	۱۶	۶	۸۴/۲٪
۲	مصاحبه‌شونده ۶	۴۲	۱۸	۶	۸۵/۷٪
۳	مصاحبه‌شونده ۱۵	۳۰	۱۳	۴	۸۶/۷٪
کل	۱۱۰	۴۷	۱۶	۸۵/۴٪	

همان‌طور که در جدول مشاهده می‌شود تعداد کل کدها که توسط محقق و همکار پژوهش به ثبت رسیده است برابر ۱۱۰، تعداد کل توافقات بین این کدها ۴۷ و تعداد کل عدم توافقات بین این

کدها برابر ۱۶ است. پایایی بین کدگذاران برای مصاحبه‌های انجام گرفته در این پژوهش با استفاده از فرمول ذکر شده برابر ۸۵/۴ درصد است. با توجه به اینکه این میزان پایایی بیشتر از ۶۰ درصد است (کوال^۱، ۱۹۹۶). قابلیت اعتماد کدگذاری‌ها مورد تأیید است و می‌توان ادعا کرد که میزان پایایی تحلیل مصاحبه کنونی مناسب است.

به منظور رتبه‌بندی هر یک از ابعاد شناسایی شده، پرسشنامه ۲۱ سؤالی (۲۱ مقوله) طراحی شد و به صورت پنج گزینه‌ای لیکرتی از کاملاً موافقم تا کاملاً مخالف تهیه شد و در اختیار ۲۰ نفر مصاحبه‌شونده قرار گرفت و از آن‌ها خواسته شد که به پرسشنامه پاسخ دهند؛ و با استفاده از آزمون فریدمن رتبه‌بندی گردید.

یافته‌های پژوهش

نتایج جمعیت شناختی پژوهش در جدول ۲ گزارش شده است:

جدول ۲. توصیف ویژگی‌های جمعیت‌شناسی مصاحبه‌شوندگان

کد مصاحبه‌شونده	جنسیت	سن	سطح تحصیلات	گروه	کد مصاحبه‌شونده	جنسیت	سن	سطح تحصیلات	گروه
P1	زن	۳۵	دکتری	استاد	P11	مرد	استاد	دکتری	۴۰
P2	مرد	۵۵	دکتری	پژوهش گر	P12	مرد	استاد	دکتری	۵۱
P3	مرد	۴۵	دکتری	استاد	P13	زن	پژوهش گر	دکتری	۳۵
P4	مرد	۴۰	دکتری	استاد	P14	زن	استاد	دکتری	۳۸
P5	مرد	۵۸	کارشناس ی ارشد	پژوهش گر	P15	زن	استاد	دکتری	۴۳
P6	مرد	۵۵	دکتری	استاد	P16	مرد	استاد	دکتری	۵۱

۵۳	دکتری	استاد	مرد	P17	استاد	دکتری	۴۶	مرد	P7
۵۸	دکتری	استاد	مرد	P18	استاد	دکتری	۳۴	مرد	P8
۵۲	دکتری	پژوهش گر	مرد	P19	پژوهش گر	دکتری	۳۹	مرد	P9
۵۰	کارشناس ی ارشد	پژوهش گر	مرد	P20	استاد	دکتری	۴۴	زن	P10

کدگذاری باز و محوری:

در بخش کدگذاری نخست همه مصاحبه‌ها مورد بررسی قرار گرفتند و پس از بررسی و تجزیه و تحلیل مصاحبه‌ها فرآیند کدگذاری آغاز گردید. به منظور جمع‌آوری اطلاعات و پوشش مدل پژوهش از طریق مطالعه کتب، مقالات و نیز با استفاده از نظر متخصصین تعداد ۶ سؤال به عنوان سؤالات مصاحبه مورد تأیید قرار گرفت. در نهایت با انجام مراحل مختلف کدگذاری و تعیین عوامل مرتبط تعداد ۱۳۶ کد در قالب ۲۱ مقوله و ۶ بعد اصلی مدل پارادایمی بهره‌گیری از مکتب شهید حاج قاسم سلیمانی در طراحی کتب دین و زندگی مقاطع متوسطه شناسایی شدند.

در ادامه، کدگذاری باز و محوری مصاحبه‌شونده‌ها در هر ۶ بعد اصلی مدل پارادایمی استراوس و کوربین، به صورت مجزا ارائه شده است.

جدول ۳. کدهای باز استخراج شده از متن مصاحبه‌ها

کدهای باز	کدهای باز	کدهای باز	کدهای باز	کدهای باز	کدهای باز	کدهای باز
کدهای باز	کدهای باز	کدهای باز	کدهای باز	کدهای باز	کدهای باز	کدهای باز

عذاب انتهای ناشکیبایی	۶۴	امساک از مصرف گرایی و زیاده‌خواهی	۴۳	واقع‌بینی و حقیقت‌خواهی	۲	اتکا و توکل به خداوند
حفاظت از مرزهای فکری و	۶۵	صبر مایه عزت و سربلندی	۴۴	ایمان به معاد زمینه‌ساز پیروزی	۲۳	مالکیت مطلق خداوند
تاریخ منشأ عبرت‌آموزی	۶۶	پرهیز از ناامیدی و ترس	۴۵	رفتار نیک توأم با مهربانی و رحمت	۲۴	پایبندی به ادب و متانت و احترام در برخورد
ارتقا و آگاهی و	۶۷	نجات از عذاب و آموزش الهی	۴۶	وسعت دامنه به‌کارگیری صبر	۲۵	تحقق وعده‌های الهی

دوراندیشی و داشتن	بی صبری	مسئولیت‌پذی	گناه و	دستیابی به	صبر معیار پاداش
۶۴	۶۲	۶۱	۶۰	۶۹	۶۸
تحلیل صحیح از حوادث مقدمه قضاوت	پرهیز از غم و اندوه و پشیمانی	رضای خداوند معیار صبر	منع از فساد و فحشا	سلامت روحی و روانی جامعه	پرهیز از دروغ در گفتار و عمل
۵۲	۵۱	۵۰	۴۹	۴۸	۴۷
ایمان به خدا و آیات محور پذیرش فضائل	کتمان و حفظ اسرار	صبر از صفات انبیا	وقت شناسی و مدیریت زمان	تعدد ارزش‌ها	خودسازی و خویش‌شناسی
۳۴	۳۰	۲۹	۲۸	۲۷	۲۶
صبر کلید امور	وفاق و انسجام	ایمان به خدا، غیب و معنویات دینی	گرایش به بخشش مادی و معنوی	خداوند منشأ توفیق	وفاداری بر قول و پیمان

فرمان‌بری از	۸۰	الگوپذیری و	آزادی و آزادمنشی	توجه به نیروی انسانی	۸۴	اهتمام به
کینه‌جویی و انتقام	۸۱	یاد مرگ	پرهیز از بی‌حوصلگی و دل‌تنگی	تشویق عامل سهولت مشکلات	۸۳	پرهیز از جزع و یتابی
۵۹	۶۰	تسهیل‌کننده مصائب	انتقادپذیری	اعتقاد به گشایش و فرج رمز تحمل و ناشکیبایی	۶۲	۶۴
پرهیز از غرور و تکبر	۶۱	یقین، سعه‌صدر و صبر شرایط رهبری	استقامت و ثبات قدم	صبر بر طاعت پایه و اساس دین	۶۱	بصیرت و آگاهی
۶۸	۶۹	صبر بر نعمت	حکمت و آگاهی	پرهیز از عجز و ناتوانی	۶۲	۶۲
موجب فروزی نعمت						

نتایج تحلیل مصاحبه‌های انجام شده نشان داد که ۸۴ کد باز منحصر به فرد وجود دارد. در ادامه با حذف برخی کدهای هم‌معنی و ادغام کدها با یکدیگر، کدهای اولیه نهایی مشخص گردید و در

قالب ۶ مقوله (کد محوری) مدل پارادایمی قرار داده شد. درواقع در این پژوهش، مقوله‌ها همان کدهای محوری هستند.

عوامل علی:

جدول ۴. عوامل علی مؤثر بر بهره‌گیری از مکتب شهید حاج قاسم سلیمانی در طراحی کتب دین و زندگی مقاطع متوسطه

رتبه	ضریب تغییرات (C.V)	انحراف معیار	میانگین	استلزامات
۱	۰/۳۸۸	۲/۳۵	۴/۹۵	صبر مایه عزت و سربلندی
۲	۰/۳۸۷	۲/۳۳	۴/۹	پرهیز از دروغ در گفتار و عمل
۳	۰/۳۸۶	۲/۳۱	۴/۸۸	پرهیز از ناامیدی و ترس
۴	۰/۳۸۴	۲/۲۹	۴/۷۹	نجات از عذاب و آمرزش الهی
۵	۰/۳۸۲	۲/۲۷	۴/۷۲	امساک از مصرف‌گرایی و زیاده‌خواهی

بررسی نشان داده است که سه مؤلفه صبر مایه عزت و سربلندی، پرهیز از دروغ در گفتار و عمل و پرهیز از ناامیدی و ترس از اولویتهای به‌منظور تبیین مدل تربیتی می‌باشند

عوامل زمینه‌ای

جدول ۵. عوامل زمینه‌ای مؤثر بر بهره‌گیری از مکتب شهید حاج قاسم سلیمانی در طراحی کتب دین و زندگی مقاطع متوسطه

رتبه	ضریب تغییرات (C.V)	انحراف معیار	میانگین	استلزامات
۱	۰/۳۷۹	۲/۲۴	۴/۶۳	فقر و نیاز به حضرت حق

۲	۰/۳۷۷	۲/۲۲	۴/۵۷	عشق الهی و یاد خدا
۳	۰/۳۷۵	۲/۲۱	۴/۵۲	عشق به شهادت
۴	۰/۳۷۲	۲/۱۹	۴/۴۴	ولایت‌مداری و ذوب در ولایت
۵	۰/۳۷	۲/۱۸	۴/۴۱	شناسایی مؤلفه‌های مکتب

بررسی نشان داده است که سه اولویت مهم در تبیین عوامل زمینه‌ای مکتب تربیتی شامل فقر و نیاز به حضرت حق، عشق الهی و یاد خدا، عشق به شهادت می‌باشند.

عوامل مداخله‌گر

جدول ۶. عوامل مداخله‌گر مؤثر بر بهره‌گیری از مکتب شهید حاج قاسم سلیمانی در طراحی کتب دین و زندگی مقاطع متوسطه

رتبه	ضریب تغییرات (C.V)	انحراف معیار	میانگین	استلزامات
۱	۰/۳۶۰	۲/۱۱	۴/۰۹	یاد خانواده شهدا و انس با آنها
۲	۰/۳۵۸	۲/۱۱	۴/۰۱	سخت‌کوشی
۳	۰/۳۵۶	۲/۰۱	۳/۹۵	تواضع فوق‌العاده
۴	۰/۳۵۴	۲/۰۹	۳/۸۷	پیشگامی و ثبات در عمل

بررسی نشان داده است که سه اولویت مهم در تبیین مکتب تربیتی شامل، یاد خانواده شهدا و انس با آنها سخت‌کوشی، تواضع فوق‌العاده و در زمینه توسعه واحدها به‌منظور تدوین مدل تربیتی می‌باشند.

راهنماها:

جدول ۷. راهبردهای بهره‌گیری از مکتب شهید حاج قاسم سلیمانی در طراحی کتب دین و زندگی مقاطع متوسطه

رتبه	ضریب تغییرات (C.V)	انحراف معیار	میانگین	استلزامات
۱	۰/۳۴۱	۲/۰	۳/۴۷	توحید باوری
۲	۰/۳۳۹	۱/۹۹	۳/۴	قیامت باوری
۳	۰/۳۳۸	۱/۹۷	۳/۳۶	توجه به مطالعه و شناخت عمیق
۴	۰/۳۳۷	۱/۹۶	۳/۲۹	عقلانیت جمعی

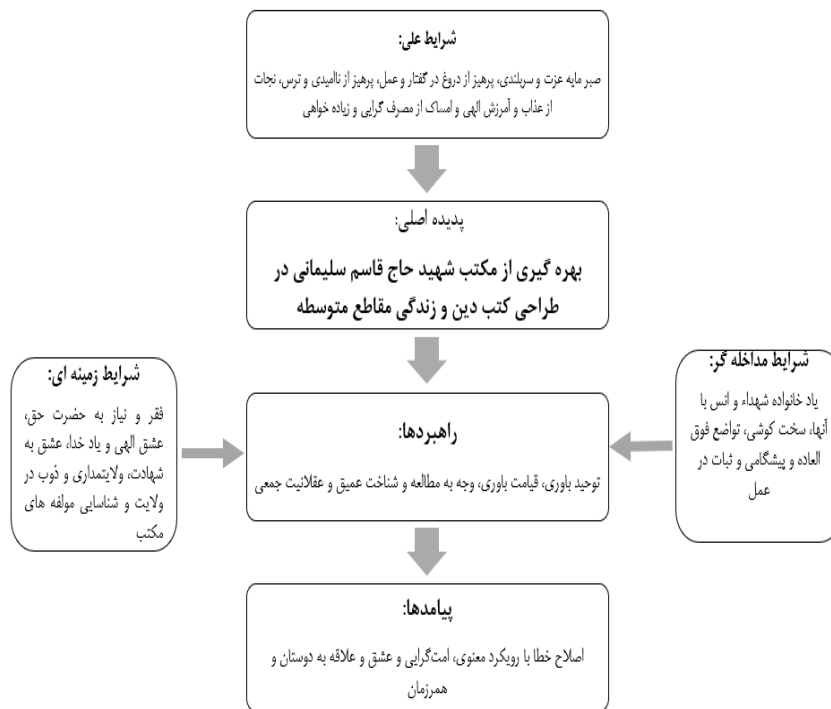
بررسی نشان داده است که سه اولویت مهم در تبیین مکتب تربیتی شامل توحید باوری، قیامت باوری و وجه به مطالعه و شناخت عمیق در زمینه توسعه واحدها به منظور تدوین مدل تربیتی می‌باشند.

پیامدها:

جدول ۸. پیامدهای بهره‌گیری از مکتب شهید حاج قاسم سلیمانی در طراحی کتب دین و زندگی مقاطع متوسطه

رتبه	ضریب تغییرات (C.V)	انحراف معیار	میانگین	استلزامات
۱	۰/۳۳۴	۱/۹۱	۳/۱۵	اصلاح خطا با رویکرد معنوی
۲	۰/۳۳۰	۱/۸۹	۳/۱۱	امت‌گرایی
۳	۰/۳۲۹	۱/۸۸	۳/۰۹	عشق و علاقه به دوستان و هم‌زمان

بررسی نشان داده است که سه اولویت مهم در تبیین مکتب تربیتی شامل اصلاح خطا با رویکرد معنوی، امت گرایی، عشق و علاقه به دوستان و هم‌زمان درزمینهٔ توسعه واحدها به‌منظور نوین مدل تربیتی می‌باشند

شکل ۱) مدل پارادایمی بهره‌گیری از مکتب شهید حاج قاسم سلیمانی در طراحی کتب دین و زندگی مقاطع متوسطه

بحث و نتیجه‌گیری

هدف از تحقیق حاضر، ارائه مدل پارادایمی بهره‌گیری از مکتب شهید حاج قاسم سلیمانی در طراحی کتب دین و زندگی مقاطع متوسطه بود. تجزیه و تحلیل داده‌ها جهت کدگذاری باز، محوری و گزینشی از رویکرد کیفی گراندد تئوری (تئوری زمینه‌ای) استفاده شد و با تحلیل مصاحبه‌ها، کدگذاری باز انجام گرفت. بر اساس کدهای باز شناسایی‌شده، کدهای محوری شکل گرفتند و به کمک کدگذاری انتخابی مدل نظری توسعه پیدا کرد، سپس مدل پارادایمی با نظر خبرگان مورد

تأیید قرار گرفت. ۱۳۶ کد در قالب ۲۱ مقوله و ۶ بعد اصلی مدل پارادایمی شناسایی شد. در بررسی نتایج تحلیل در تحلیل محتوی بر اساس مقدار بار اطلاعاتی (Ej) و ضریب اهمیت (Wj) هریک از گویه‌های مکتب شهید حاج قاسم سلیمانی مطرح در محتوای کتاب دین و زندگی (۳) - پایه دوازدهم (رشته ادبیات و علوم انسانی، تجربی و ریاضی)، می‌توان به رتبه‌بندی این گویه‌ها پرداخت و به‌طوری که گویه صبر کلید امور دارای رتبه ۱، رفتار نیک توأم با مهربانی و رحمت دارای رتبه ۲، وفاق و انسجام دارای رتبه ۳، گرایش به بخشش مادی و معنوی دارای رتبه ۴، ایمان به خدا، غیب و معنویات دینی دارای رتبه ۵، پرهیز از ناامیدی و ترس دارای رتبه ۶، ایثارگری و شهادت‌طلبی دارای رتبه ۷ است و سایر گویه‌ها فاقد بار اطلاعاتی بودند.

در بررسی نتایج تحلیل در تحلیل محتوی سؤال‌های پژوهش بر اساس مقدار بار اطلاعاتی (Ej) و ضریب اهمیت (Wj) هریک از گویه‌های مکتب شهید حاج قاسم سلیمانی مطرح در محتوای کتاب دین و زندگی متوسطه ۲-دوره اول، می‌توان به رتبه‌بندی این گویه‌ها پرداخت و به‌طوری که گویه صبر کلید امور دارای رتبه ۱، پرهیز از ناامیدی و ترس دارای رتبه ۲، رفتار نیک توأم با مهربانی و رحمت دارای رتبه ۳، مالکیت مطلق خداوند دارای رتبه ۴، وفاق و انسجام دارای رتبه ۵، اتکا و توکل به خداوند دارای رتبه ۶، ایمان به خدا، غیب و معنویات دینی دارای رتبه ۷، گرایش به بخشش مادی و معنوی دارای رتبه ۸، انجام کارهای نیک و اعمال شایسته دارای رتبه ۹، ایثارگری و شهادت‌طلبی دارای رتبه ۱۰، وفاداری بر قول و پیمان دارای رتبه ۱۱ است و سایر گویه‌ها فاقد بار اطلاعاتی بودند.

در تحقیق مشابه، عبدی در سال (۱۳۹۵) به تحلیل محتوای کتاب‌های درسی مطالعات اجتماعی و علوم تجربی دوره راهنمایی بر اساس مؤلفه‌های مکتب شهید حاج قاسم سلیمانی پرداخت. نتایج آن پژوهش نشان داد که متداول‌ترین مؤلفه‌ی مکتب شهید حاج قاسم سلیمانی در متن کتاب مطالعات اجتماعی، مؤلفه‌ی آگاهی اجتماعی، در تمرین‌ها، مؤلفه‌ی خود مدیریتی و در تصویرها، مؤلفه‌ی مهارت اجتماعی و در متن و تمرین‌های کتاب علوم، مؤلفه‌ی خود مدیریتی است. بیشترین میزان توجه در متن کتاب اجتماعی سال اول شامل مؤلفه‌ی خود مدیریتی و در سال دوم و سوم، مؤلفه‌ی آگاهی اجتماعی و در متن کتاب علوم سال اول مؤلفه‌ی انگیزش و در سال دوم و سوم مؤلفه‌ی مهارت اجتماعی و خودآگاهی، در تمرین‌های کتاب اجتماعی هر سه سال، مؤلفه‌ی خود

مدیریتی و در تمرین‌های کتاب علوم سال اول و دوم مؤلفه‌ی خود مدیریتی و در سال سوم، مؤلفه‌ی مهارت اجتماعی و در تصویرهای کتاب اجتماعی هر سه سال شامل مؤلفه‌ی مهارت اجتماعی بوده است. به هیچ‌کدام از مؤلفه‌های مکتب شهید حاج قاسم سلیمانی در تصویرهای کتاب‌های علوم توجه نشده است. باتوجه به نتایج پژوهش در کل می‌توان گفت که به مؤلفه‌های مکتب شهید حاج قاسم سلیمانی در کتاب مطالعات اجتماعی توجه شده است، درحالی که به این مؤلفه‌ها در کتاب علوم بسیار کم توجه شده است. همچنین مؤلفه‌های مکتب شهید حاج قاسم سلیمانی در کتاب‌های مطالعات اجتماعی و علوم تجربی به‌طور منطقی و از یک پایه به پایه‌ی دیگر مرتب نشده است.

در بررسی نتایج تحلیل در تحلیل محتوی بر اساس مقدار بار اطلاعاتی (E_j) و ضریب اهمیت (W_j) هریک از گویه‌های مکتب شهید حاج قاسم سلیمانی مطرح در محتوای کتاب دین و زندگی متوسطه ۳-دوره اول، می‌توان به رتبه‌بندی این گویه‌ها پرداخت و به‌طوری که گویه صبر کلید امور دارای رتبه ۱، پرهیز از ناامیدی و ترس دارای رتبه ۲، وفاق و انسجام دارای رتبه ۳، مالکیت مطلق خداوند دارای رتبه ۴، ایمان به خدا، غیب و معنویات دینی دارای رتبه ۵، مالکیت مطلق خداوند دارای رتبه ۶، گرایش به بخشش مادی و معنوی دارای رتبه ۷، وفاداری بر قول و پیمان دارای رتبه ۸، اتکا و توکل به خداوند دارای رتبه ۹، انجام کارهای نیک و اعمال شایسته دارای رتبه ۱۰، رفتار نیک توأم با مهربانی و رحمت دارای رتبه ۱۱ است و سایر گویه‌ها فاقد بار اطلاعاتی بودند.

در تحقیق مشابه، اکبری بورنگ در سال (۱۳۹۷) به تحلیل محتوای کتاب‌های درسی پایه سوم راهنمایی از لحاظ توجه به ابعاد مکتب شهید حاج قاسم سلیمانی پرداخت. در این بررسی، واحد زمینه درس؛ و واحد ثبت، مضمون، تصویر و تمرین بود. برای اطمینان از اعتبار کدگذاری از داور دوم نیز استفاده شد. میزان توافق میان داورها ۰/۸۱ بود. نتایج نشان دادند که در کتاب‌های درسی پایه سوم راهنمایی توجه کمی به مؤلفه‌های مکتب شهید حاج قاسم سلیمانی شده و در برخی از کتاب‌های درسی، از توجه به پرورش ابعاد مکتب شهید حاج قاسم سلیمانی غفلت شده است. بر اساس نتایج این پژوهش، لازم است دست‌اندرکاران نظام آموزشی و برنامه ریزان درسی به پرورش ابعاد مکتب شهید حاج قاسم سلیمانی از طریق متون درسی توجه بیشتری کنند.

در بررسی نتایج تحلیل در تحلیل محتوی بر اساس مقدار بار اطلاعاتی (Ej) و ضریب اهمیت (Wj) هریک از گویه‌های مکتب شهید حاج قاسم سلیمانی مطرح در محتوای کتاب دین و زندگی متوسطه ۱-دوره دوم، می‌توان به رتبه‌بندی این گویه‌ها پرداخت و به‌طوری که گویه صبر کلید امور دارای رتبه ۱، وفاق و انسجام دارای رتبه ۲، رفتار نیک توأم با مهربانی و رحمت دارای رتبه ۳، پرهیز از ناامیدی و ترس دارای رتبه ۴، اتکا و توکل به خداوند دارای رتبه ۵، ایمان به خدا، غیب و معنویات دینی دارای رتبه ۶، انجام کارهای نیک و اعمال شایسته دارای رتبه ۷، مالکیت مطلق خداوند دارای رتبه ۸، انصاف و عدل دارای رتبه ۹، وفاداری بر قول و پیمان دارای رتبه ۱۰، تحکیم پیوندهای اجتماعی دارای رتبه ۱۱، گرایش به بخشش مادی و معنوی دارای رتبه ۱۲، آزمون الهی دارای رتبه ۱۳ است.

در تحقیق مشابه، هاشمی در سال (۱۳۹۷) به تحلیل محتوای کتاب‌های درسی دوره راهنمایی تحصیلی بر اساس مؤلفه‌های مکتب شهید حاج قاسم سلیمانی مکتب توانایی محور مایر و سالووی پرداخت. نتایج آن پژوهش نشان داد که در تحلیل محتوای کتاب‌ها، متن تمام دروس اعم از کلمات، جملات و تصاویر که حاوی پیام هیجانی بودند و همچنین میزان و چگونگی پرداختن به مؤلفه‌های مکتب شهید حاج قاسم سلیمانی در متن دروس، پرسش‌ها و تمرین‌ها و تصاویر کتاب مورد تحلیل قرار گرفتند. تحلیل داده‌ها نشان داد که میزان توجه کتاب‌ها به هریک از مؤلفه‌های مکتب شهید حاج قاسم سلیمانی متفاوت است؛ به گونه‌ای که ادراک و شناسایی هیجان بیشتر از مؤلفه‌های درک، کاربرد و مدیریت هیجان مورد توجه قرار گرفته است. همچنین کتاب‌های فارسی بیشتر از کتاب‌های درسی تاریخ و تعلیمات دینی در برگیرنده مؤلفه‌های مکتب شهید حاج قاسم سلیمانی بوده است. در کتاب‌های تاریخ پیام‌های هیجانی در حد اندک بوده و محتوای کتاب‌ها عمدتاً به شرح مختصری از رویدادهای تاریخی پرداخته‌اند.

در بررسی نتایج تحلیل در تحلیل محتوی بر اساس مقدار بار اطلاعاتی (Ej) و ضریب اهمیت (Wj) هریک از گویه‌های مکتب شهید حاج قاسم سلیمانی مطرح در محتوای کتاب دین و زندگی متوسطه ۱-دوره دوم، می‌توان به رتبه‌بندی این گویه‌ها پرداخت و به‌طوری که گویه صبر کلید امور دارای رتبه ۱، اتکا و توکل به خداوند دارای رتبه ۲، پرهیز از ناامیدی و ترس دارای رتبه ۳، وفاق و

انسجام دارای رتبه ۴، ایمان به خدا، غیب و معنویات دینی دارای رتبه ۵، انجام کارهای نیک و اعمال شایسته دارای رتبه ۶، گرایش به بخشش مادی و معنوی دارای رتبه ۷، انصاف و عدل دارای رتبه ۸، وفاداری بر قول و پیمان دارای رتبه ۹، رفتار نیک توأم با مهربانی و رحمت دارای رتبه ۱۰، تحکیم پیوندهای اجتماعی دارای رتبه ۱۱، مالکیت مطلق خداوند دارای رتبه ۱۲ است.

بررسی نشان داده است که این نتایج با نتایج پژوهش‌های ذیل هم‌راستا است. کاظمی در پژوهشی مشابه در سال (۱۳۹۷)، در تحلیل محتوای کتاب درسی هدیه‌های آسمان پایه ششم و میزان انطباق آن با مبانی قرآن و سند تحول بنیادین آموزش و پرورش اظهار می‌دارند از میان حوزه‌های یادگیری به حیطه شناختی به‌ویژه به عنصر دانش بیش از سایر حیطه‌ها توجه گردیده و ارجاع به آیات قرآنی مطلوب بوده است و درنهایت با عنایت به سند تحول بنیادین آموزش و پرورش، در محتوای کتاب مذکور، فقط یکی از اهداف تفصیلی (تفکر) آن‌هم به‌صورت جزئی دارای محتوا بوده و برای اهداف تفصیلی دیگر برنامه درسی ملی، محتوایی در کتاب تدوین نشده است.

باتوجه به اهمیت تأثیر عمل مکتب شهید حاج قاسم سلیمانی و نقش برجسته آن در افزایش انگیزه یادگیری و تأکید بر اجرای این اهداف و عناصر کتاب‌های درسی کتب دین و زندگی پیشنهادهایی ارائه می‌شود: محتوای برنامه درسی تهیه‌شده، کاملاً طبق رویکردهای تعالی مکتب شهید حاج قاسم سلیمانی در مرحله طراحی برنامه درسی کتاب‌های کتب دین و زندگی باشد تا محتوا بیشترین انطباق را با شایستگی‌های آموزشی و یادگیری داشته باشد. در تدوین کتاب‌های دین و زندگی به حفظ تعادل در شایستگی‌های پایه انگیزشی، کار تیمی و خلاقیت توجه بیشتر به عمل آید تا رفتار فراگیران به‌طور مناسب پرورش یابد. پیشنهاد می‌شود از سایر مقوله‌های روان‌شناختی در زمینه تحلیل محتوای دروس کتب دین و زندگی دوره متوسطه استفاده شود. پیشنهاد می‌شود تا دانش و آگاهی طراحان کتب دین و زندگی از مکتب حاج قاسم سلیمانی ارتقاء یابد تا زمینه توجه بیشتر آن‌ها به این مکتب در طراحی کتب دین و زندگی فراهم شود. پیشنهاد می‌شود از سایر مقوله‌های روان‌شناختی در زمینه تحلیل محتوای دروس کتب دین و زندگی دوره متوسطه استفاده شود. پیشنهاد می‌شود از مقوله‌های مکتب شهید حاج قاسم سلیمانی در زمینه تحلیل محتوای سایر دروس دوره متوسطه استفاده شود. همچنین پیشنهاد می‌گردد که در کلاس‌های پیش از خدمت و در حین خدمت برای

معلمین، به آگاه ساختن همه‌جانبه آنان از مکتب شهید سلیمانی تلاش گردد تا به مکتب شهید سلیمانی به‌خوبی پی ببرند. پیشنهاد می‌گردد جهت تغییر در ساختار فکری و نگرشی مسئولان و تصمیم‌گیرندگان و طراحان کتب درسی، اقدامات فرهنگی و تربیتی برای آشنایی آن‌ها با مکتب شهید سلیمانی برگزار گردد. پیشنهاد می‌گردد با بازنگری در کتب درسی، مباحث و مفاهیمی که در عنصر هدف و محتوای پیشنهادی مطرح شد، در محتوای کتب درسی ارائه گردد. در پایان شایان‌ذکر است که پژوهش حاضر در کتب دین و زندگی دوره دوم متوسطه صورت گرفته و قابل‌تعمیم به سایر دروس و مقاطع نیست.

منابع

- اباذری، عبدالرحیم. (۱۳۹۸). بررسی شخصیت شهید قاسم سلیمانی و نقش او در بازسازی عتبات عالیات. فرهنگ زیارت. ۴۱(۱۰)؛ ۲۹-۵۰
- امینی، سید جواد، خلیلی باصری، محسن، محمدی، سید محمود. (۲۰۲۰). تبیین منظومه (اعتقادی/رفتاری) سپهبد شهید حاج قاسم سلیمانی به عنوان حکمران اسلامی. فصلنامه تخصصی حکمرانی متعالی. ۱۱(۱)؛ ۱۲۹-۱۶۰
- بیات، حجت‌الله. (۱۳۹۰). مبانی ضرورت تبلیغ دین از رسانه‌های نوین، در جمعی از نویسندگان، مجموعه مقالات دومین همایش بین‌المللی دین و رسانه «رسانه دینی، دین رسانه‌ای»، قم، اداره کل پژوهش‌های اسلامی صداوسیما.
- تولایی. (۲۰۲۱). تبیین مبانی نظام ولایی در مکتب شهید حاج قاسم سلیمانی. سلسله همایش‌های بین‌المللی گام دوم انقلاب اسلامی، دومین همایش بین‌المللی گام دوم انقلاب، ۱-۱.
- حجازی، سید محمد کاظم، باقری تلوژگانی، پیمان. (۱۴۰۰). تطبیق نظریه کاریزماتیک وبر باشخصیت شهید سید اسدالله مدنی و شهید قاسم سلیمانی؛ شباهت‌ها و تفاوت‌ها. پژوهشنامه انقلاب اسلامی، ۱۱(۳۹).
- حسینی مجد، سید محمدطاها، شوردزی، عرفان. (۱۳۹۸). بایسته‌های تولیدات رسانه‌ای در راستای تبیین شخصیت حاج قاسم سلیمانی. مطالعات دینی رسانه، ۱(۴)؛ ۲۶-۶۸.
- خدادادی، کامران. (۱۴۰۰). تبیین نقش مکتب حاج قاسم بر رفتار اخلاقی کارکنان فرماندهی انتظامی استان کردستان. فصلنامه دانش انتظامی کردستان. ۱۲(۴۵)؛ ۱۱۰-۱۲۳
- دهقان، هادی؛ حسن خانی، عباس. (۱۳۹۲). تحلیل محتوای کتاب ریاضی پایه هفتم بر مبنای طبقه‌بندی حیطه شناختی اندرسون. دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمان.
- ذوعلم، علی. (۱۳۸۰). شاخص‌های تربیت دینی از نگاه قرآن کریم، قم: پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی.

رجبی، طاهره و رضا علی نوروژی. (۱۳۹۴). ماهیت «مبارزه» و قلمروهای تربیتی آن در آموزه‌های اسلامی، پژوهش در مسائل تعلیم و تربیت اسلامی، سال بیست و سوم، دوره جدید، شماره ۲۷، تابستان ۱۳۹۴، ص ۷۷-۹۴.

رجبی، طاهره و رضاعلی نوروژی. (۱۳۹۴). تأملی بر جهاد و موقعیت‌های تربیتی آن از منظر قرآن، اسلام و پژوهش‌های تربیتی، سال هفتم، شماره ۱۴، پاییز و زمستان ۱۳۹۴، ص ۱۰۳-۱۲۶.

رجبی، طاهره. (۱۳۹۷). بررسی مکتب تربیتی مبتنی بر جهاد در زمینه سازی تمدن نوین اسلامی، مطالعات بنیادین تمدن نوین اسلامی، دوره ۱، شماره ۱، بهار و تابستان ۱۳۹۷، ص ۳۰-۴۹.

زارع عبداللہی، مهدیه. زارع بیدکی، نرگس. زارع ارنانی، محدثه. (۱۳۹۵)، تحلیل کمی محتوای کتب هدیه‌های آسمانی، فارسی خوانداری و مطالعات اجتماعی از منظر اهداف اخلاقی مصوب دوره ابتدایی، اولین کنفرانس بین‌المللی نوآوری و تحقیق در علوم تربیتی، مدیریت و روانشناسی، تهران، مرکز مطالعات و تحقیقات اسلامی سروش حکمت مرتضوی.

زارعی، سعدالله. (۱۳۹۹). گفتار پژوهی: جنبه‌های انسانی مکتب شهید سلیمانی. مقالات برگزیده دومین همایش بین‌المللی گام دوم انقلاب اسلامی. شماره پیاپی ۳، ص ۵۲-۷۰
زایرپور تمبکی، سمیه، (۱۳۹۵)، تحلیل محتوای کتاب هدیه‌های آسمانی پایه‌ی سوم ابتدایی، مجله مطالعات روانشناسی و علوم تربیتی ۱۴ (۲).

سهیلی، مهلا؛ مهناز ابوترابی؛ سمیه افراسیابی و فاطمه امیرییک، (۱۳۹۶). تحلیل محتوای کتب هدیه‌های آسمانی دوره ابتدایی بر مبنای کلیشه‌های جنسیتی، اولین کنفرانس بین‌المللی علوم اجتماعی، تربیتی علوم انسانی و روانشناسی، تهران، شرکت بین‌المللی کوشا.

شفیعی نژاد، محیوبه. (۱۳۸۹). تحلیل محتوای کتاب‌های دین و زندگی دوره‌ی متوسطه، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، پژوهشکده تعلیم و تربیت استان کرمان.

مؤمنی، سیدعلی، عباسی شوازی، علی. (۱۴۰۰). تبیین ابعاد و مؤلفه‌های مکتب ساز شخصیت شهید حاج قاسم سلیمانی به‌عنوان یک قهرمان و تطبیق آن با الگوی تربیت دینی و

انقلابی دانشجویان دانشگاه علوم انتظامی امین. نشریه علمی پژوهش‌های دانش انتظامی
دانشگاه علوم انتظامی امین. در حال انتشار.

Ashton, E. (2012). Relligions Education in the early years, London:
Routledge.

Presenting a paradigmatic model of using the school of martyr Haj Qassem Soleimani in the design of religion and life books for secondary schools

Abstract

The purpose of this research was to present a paradigm model of using the school of martyr Haj Qassem Soleimani in the design of religion and life books for secondary schools. The current research method is based on a mixed approach to the Foundation's data method (Strauss and Corbin's structured model), which was conducted in terms of practical purpose and in terms of data collection in the field. The statistical population of this research includes experts who are familiar with the dimensions, components and criteria of the school of martyr Haj Qassem Soleimani in designing books, which includes university professors (at least two researches in the field of the research topic) and other active researchers in the field of the school of martyr Haj Qassem Soleimani. They were selected by purposeful or theoretical sampling (20 people). The research tool was a semi-structured interview that continued until the theoretical saturation stage. Acceptability, transferability and verifiability methods were used for the validity and reliability of the research. The qualitative approach of grounded theory was used for open, central and selective coding, and open coding was done by analyzing the interviews. Based on the identified open codes, the central codes were formed and the theoretical model was developed with the help of selective coding, then the paradigm model was approved by the opinion of experts. 136 codes were identified in the form of 21 categories and 6 main dimensions of the paradigm model. In line with the results of the present research, modeling the important and worthy school of Haj Qassem Soleimani can develop the field of improvement of revolutionary characteristics and Iranian-Islamic culture in students.

Key words: Shahid Soleimani School, religion and life book, secondary level, textbook.